

Vélemények az elmúlt „konjunkturáról“

I. A gyári munkás

Azt, hogy konjunktura van, hogy az egész világon fellendülés volt, bizony csak az újságokból tudtam meg. Hallottuk, hogy már nincs krízis, hogy megindul a termelés fokozása. Azt hittem, most a mi sorsunk is jobbra fordul, magasabbnak lesznek a bérek s mindig lesz munka.

„Konjunktura“ alatt több helyen dolgoztam: gyárban, épületen, alkalmi munkán. Tényleg, a gyárban egypár új arcot is láttam, új munkásokat, igaz, ugyanakkor három új gépet állított be az üzemvezető, mert két-háromszorosan megnövekedett a rendelés, viszont 5—6 új munkás elég volt, hogy újra kitegyék a táblát: „Itt munkásokat nem veszünk fel“. A bérek is bizony megmaradtak a régiiek, pedig délben, mikor ebédet vettem éreztem, hogy már kevesebb enni-valót kapok, ugyanazért a pénzért, mint egy-két évvel ez előtt. Drágább lett az élet — csak a bérek maradtak a régiiek. Emeléről nem is akart beszélni velünk a tulajdonos. Igaz, a munkásság legnagyobb részét szervezetlen s nincs semmi összetartás, mert ahány munkás, annyiféle gondolkozás. Egy ilyen kis gyár ebédszünetjében, ha figyel az ember, egész kis parlament bontakozik ki, minden nézetnek megvan a maga hive, ezért alig lehet beszélni közös érdekekről. Pedig mindegyik érzi a munkásság közös sorsát.

Az épületen sem volt a helyzet rózsásabb, pár hónapig dolgoztam egy négyemeletes bérházon s már ki is kaptam a kőnvvet, kész az épület. Sic ni kell — mondta a palélr. — mert szeptemberre beköltöznek a lakók s nekünk új épületet kell kezdeni. Elkészül az épület és szőlőkeresztették a kőművest és malterhordót mert hisz az új épületen ezekre egyelőre nem volt szükség.

Munkanélküliség, pecsételtetés,

alkalmi munka, úgy mint amikor a mélypontra voltunk. Hazamentem a kisvárosba, ahol apámat látogattam meg. Apám már öreg ember, de azért dolgozik, mert tartja el a családot, hisz testvéreim még kicsinyek. Apám kisiparos, beszélgetek vele a jelenről, a jövőről. Fél a jövőtől, mert azt mondja: mindennap rosszabb a helyzet. A vevők készen vesznek ruhát s akik megmaradtak, azok is mindig kevesebbet fizetnek. S közben minden drágább lesz, csak a munka kevesebb — mondja szomorúan az apám.

Amámon s magamon keresztül látom a sorsunkat, a munkások, a kisiparosok sorsát.

Vink Sándor

II. A kisgazda

Én csak amolyan kisparaszt vagyok, van öt hold földem és házam, hozzá adósságom, hol több, hol kevesebb, de mostanában úgy veszem észre, hogy nem fogy, hanem gyarapodik. Bármennyire is csavargatom az eszem, nem bírom életképessé tenni gazdaságom. Pedig még sok, nagyon sok polgártársam azt mondja rám, hogy nekem könnyű. Próbáltam már, azaz be is tartom, hogy étrendemből kihagytam a húsevő napokat. Így történt, hogy húst sem eszem, még sem megy a gazdaságom előre. S így vagyunk a cukorral, kávéval, ruhaneművel és általában mindennel, ami az élethez szükséges. Persze ezt még nagyon sokan nem merik kimondani még a legjobb barátjuk előtt sem, meri még meg van a magyar góg, hogy nagyobbnak lásson; mint embertársa. Mert hogyan is volna az, hogy szegénynek lásson, amikor az ezereboldasok táborába tartozik. Hej pedig ha tudná, hogy mekkora úr tártong köztük, ha tudná, hogy nézeteik homlokegyenest ellenkeznek egymással, bizonyosan más szemmel néznének a jövő elé. Majd

ha egyszer tudatára ébred mindenki, de attól félek, hogy addig még csak keserű éjszakám lesz. Mikor jön már oda a parasztság, hogy az ő szószólója csak paraszt ember lehet, aki benne él a mi nyomorúságos helyzetünkben, nem pedig az, aki a kávéház márványaszalagjainól intézi a parasztember sorsát.

— Gazdasági fellendülésről írnak a lapok erősen. Igen egy oldalról nézve talán gazdasági fellendülésnek lehet nevezni azt, hogy a gabona ára elég magas. De kinek jelent ez gazdasági fellendülést? A nagybirtokosnak, mert ők olcsó munkaerővel dolgoznak és különböző spekulációkkal segítenek magukon. De nekünk, kisparasztoknak, akiknek van pár hold földje, fői kell tartani épüget és igavonót és a gazdasági eszközöket. A pár hold földet be kell mindenfélével vetni, mert másképpen gazdálkodni nem lehet. Amikor eljön a kis gabonatermés learatásának az ideje, akkor veszi észre az ember, hogy nem fizetődik ki a cséplőgép oda-horcolása. A kiszárazás az aratás 50 százalékkal drágább, mint a nagyoknál. Így azután mikorra megfizet mindent: párbért, adót, biztosítót, kovácsot, bognárt, csószot és egyéb fizetéseket, nem marad semmi lisztje. Csak az a szivar 365 napos esztendő marad és elkezdi hitelezni lovának, magának a drága gabonát, ha még kap hitelt. Ha pedig már nem, akkor itt a vég és egyvel több napszámosa van a nagybirtoknak, akinak idáig a szekere farát tölta. Sokat lehet ne érni, de sokan azt hinnék, hogy gúnyvolódok, pedig ez a való igazság, ez nem írói fantázia, hanem a felüsi ember tapasztalata.

Varjú Lajos

III. A magántisztviselő

51 éves magántisztviselő vagyok és 39 éve állék alkalmazásban, mint hivatalnok. 1908-ban kezdtem 15 évi diákeszkódás után 2 öklevel-let a zsebemben. Jelenleg egy pénzintézetnél vagyok tíz év óta állásban. Állásnéküli csak hónapokig voltam, tehát rendes „szerecsés”

tisztviselői sors az enyém, ezért tipikus. A világháború első két évét leszámítva 50 éven keresztül adtam munkaerőmet, fiatalságom, egészségem és tudásom javát, egészet tőkésem vállalkozóimnak. S az eredmény? Egészségemben megromlott, idegeimben tönkrement egyen vagyok. A napi hárszolt munka után otthon a fáradtságtól kimerülten dülök le. Sem erőm, sem kedvem a szórakozásra. Ezt hozta nekem a gazdasági konjunktúra, mert kivált a legutóbbi 2—3 éven a fokozott munka és túlórázás teljesen kimerített. A túlórázás kötelező, de meg szükségem is volt rá, mert ugyanakkor, amikor kiadásaim a család megnövekedésével nagyobbodtak, fizetésemet leszállították. Ez a testi leromlás „nyereség”-mérlegem egyik oldala. Az anyagi „nyereség” mérlegem sem mutat kedvezőbb eredményt. Feleségem újevkor zárta le az elmúlt év kiadásait és bevételeit: 700 dinárral volt több a bevétel a kiadásnál. Egy évi szorgos munka és takarékos életmód keserves gyümölcse! Bizony ebből nem látogathatjuk meg a világhíallitást. A kép kiegészítéséhez meg kell említenem: családom kicsiny, hárman vagyunk mindössze, józan, szorény, takarékos életmódot folytatunk, nem vagyok sem játékos, sem italos, sem dohányzó!

Fizetésemből levonnak nyugdíjra, betegség- és baleset elleni, elemi és életbiztosításokra, továbbá adókra és egyéb illetékekre. Ezen adatok nemcsak a személyemre, de általában a szakmámra vonatkoznak.

Növekedett a drágaság. Így első-sorban a lakásé. Régi házban lakom, két kis szobában, fürdőszobában és más mellékhelyiségek nélkül. Hogy a fűtőanyag drágább, azt mindenki tudja és az élelmiszer, ruhaanyag és a többi köz-szükségleti tárgyak drágulásáról sem kell írnom, mert ez tudott dolog és mindenkit érint. S minderről nem lehet lemondani! Hol lehet takarékoskodni? Egyedül a kultúra, ami ennek a levét megissza! Ke-

vesebb könyvet vehetünk és olvashatunk, ritkábban járhatunk színházba, előadásokra, stb. Kevesebbet költhetek gyermekeim tanítására, továbbképzésére nem mehetünk nyaralni, nem tölthetünk egy-két hetet a külföldön, nélkülözniem kell az oly szükséges levegőváltozást, az egész évi dohos, irdai levegő után. Folytatnám még tovább, de ennyiből is látható, hogy a konjunktura nekünk, „jól” fizetett tisztviselőknél sem hozott könnyebbséget, jólétet; az utolsó 2—3 év csak fokozta munkakerőnk kihasználását és tisztviselői gondunkat, úri nyomorunkat, úgynevezett „cifrayomorúságunk” további leplezését.

Halasi Andor

IV. A kisiparos

Erősen gondolkodnom kell, vajon találkoztam-e a konjunkturával, vagy van-e egyáltalán gazdasági fellendülés. Ha igen, kinek a javára, ki élvezi ennek áldott gyümölcsét?

Én nem, én a konjunkturáról nem tudok és azt hiszem, hogy a munkásság legnagyobb része az én nézetemet vallja. Én csak azt tudom, hogy az életszínvonalam az utolsó két évben a kétségbeesésig lesüllyedt.

Családom: hat tagból áll, hat évvel ezelőtt még pékmester voltam, öt évvel ezelőtt bérmunkás lettem. Ebben az évben nem is beszélhetek rendes keresetről, mert az év nagyobb részében nem is dolgoztam. Elképzelhető egy munkáscsalád tergedése, ha nincs kereset. Az

éhezést már lassan megszoktuk, de fáztunk is egy egészségtelen óduban. Egy 3×3 méter méretű helyiségben lakom 6 családtagommal, amelyet — ahogy tetszik — szobának, vagy konyhának lehet nevezni. Az ajtó rossz, az ablakok rosszak. Ez adta nekem a gazdasági fellendülés.

Mocsonyi L. Béla

V. A földmunkás

Rég óta érzem a gazdasági krízis nehéz rabszolgaságát. A krízist felhasználják a mi rovásunkra. 42 éves vagyok, tehát nagyon jól emlékszem a régi jobb időkre, amikor még vígan búgtak a gyári sztrérik. Én is gyárban dolgoztam. Több száz munkás testvéremmel, akik máma szét vannak szórva a szélrózsa minden irányába. Azóta mint földmunkás tengetem nyomorúságos életem, favágással töltöm a téli hónapokat, de még ez sincs mindenkor. Főfoglalkozásom, amire építem a megélhetést, az aratás volna, de már azt is lehúzótk annyira, hogy már nem vagyunk képesek családjainkat eltartani. Már karácsonyra nincs kenyérünk, pedig mi öntözzük aratunk verejtékével a száraz rögöt. Most itt van a tél, nincs tüzelő fáink, mi vagyunk a tövét és nekünk a gallya se jut.

A helyzet nem javult semmit a mi javunkra, mert ha itt-ott akadt is munka, alacsony béreket fizetnek. Mivelünk, földmunkásokkal nem törődik senki, mi vagyunk a földnek legmosohabb gyermekei.

Bálint Lajos

A VOJVODINAI MUNKÁSSÁG 1938-BAN

1) az összes alkalmazott munkások száma (földmunkások nélkül)

Vojvodinában	Jugoszláviában
119.341	362.736

2) a munkásság összetétele termelési csoportok szerint %-ban

	Vojvodina	Jugoszlávia
a) ipar, gyáripar, bányászat, közlekedés	67,7	72,9
b) kereskedelem, bankok, szabad foglalkozások, egyéb hivatalok	16,9	15,1
c) háztartás, vendéglők, egészségügy	15,4	12,0